

4

narodni heroj

Majda ŠILC

ritmično - glasbeni
recital z viri

28. 11. 1974

M A J D A Š I L C

Rojena je bila 27.3.1923. leta v Kračalih na Gori, v mali kmečki družini. Po končani osnovni šoli se je odločila za trgovski poklic. Učila se je v Ljubljani.

Napredno in bistro dekle je našlo leto 1941 pripravljeno. V Ljubljani se je takoj povezala in delala za OF in v tem svojem delu je bila dobra aktivistka. Leta 1942 je tudi sama odšla v partizane kot komisar čete, odreda in brigade, je navduševala borce za boj, za izgon sovražnika iz slovenkse zemlje in velikokrat z lastnim vzgledom pokazala v juriših, kako se je treba boriti.

Bila je vedno in povsod vzgled junaške mladinke in skojevk v boju proti okupatorju in domačim izdajalcem.

V težki borbi z Nemci in domačimi izdajalci je padla dne 14. julija leta 1944 pri vasi Podgrad-Težka voda pri Novem mestu.

Zaradi izrednega junaštva, ki ga je pokazala v številnih bojih, je bila proglašena za narodnega heroja.

Pokopana je v grobnici narodnih herojev v Ljubljani. Spomin med nekdanjimi partizani in junaško borko je še vedno ostal živ.

SPOMINI NA HEROINO MAJDO ŠILC !

Lanskega decembra je minilo 37 let, odkar je z večjo skupino ~~ix~~ borcev iz Dolomitov prišla k nam, v malo prej ustanovljeno Šercerjevo brigado tudi mlada partizanka Majda. To je bilo tudi vse, kar sem vedel o njej, ko je prišla v naš 2. bataljon, kjer sem bil komisar. Bilo je na Mokrcu v enem redkih presledkov med neprestanimi borbami in pohodi. Ni izgledalo, da bi nam bilo na prvi pogled dokaj nebogljenko dekletce v kako korist, toda, če je že tu, naj poizkusi kot bolničarka v 2. bataljonu v 2. četi, kjer je bilo največ mladih tovarišev in mogoče se bo tu lažje vživela.

Toda videz je varal. Majda ni bila nikak nebogljenček. Prijela je za vsako delo, najsi bilo v kuhinji, pranju perila za številne tovariše v četi, nikoli malodušna ali utrujena. Tu je previjala užuljenega soborca, pa spet lečila srbečico. Seveda vse to poleg njene največje dolžnosti: skrbi za lažje ranjence, ki so v ostri bloški zimi morali hoditi z nami. To je bila naša najhujša zima v partizanih. V februarju leta 1943 le en sam edini dan nismo imeli borbe. Cele dneve v snegu, smo zavračali sovražne vdore, zvečer pa smo mi napadali njihove utrdbe, ali pa sepr premikali, lačni, premrzli in na smrt utrujeni novim bojem nasproti.

Toda Majda je bila doma iz hribov, iz Gore, vajena hoje po klancu in globelih od zibelke dalje. Ne tako reko, ko smo klecali od utrujenosti je Majda neumorno stopicala po snegu ob koloni in bodrila zdaj tega, zdaj onega napol odraslega soborca, saj takšnih je bilo v našem bataljonu skoraj polovica. Komaj smo se ustavili, je že spet, takrat že bataljonska bolničarka prevezovala rane, kuhala karkoli toplega, ali iztaknila požirek toplega mleka za ranjene ali bolnike. Ta zima je bila naša velika revolucionarna šola, pa najsi bo to telesna vzdržljivost, tovarištvo, ali pa utrjevanje borbene revolucionarne zavesti, ljubezni do partije in svobode.

Takrat nekako je pričelo delo za organizacijo SKOJ-a v brigadi. Kdo neki naj bi zbral okrog sebe najbolj zvedne mlade partizane, ako ne MAJDA ?

Marca leta 1943 smo odšli na Dolenjsko in k nam so postopoma prihajali primorski prostovoljci, posebno mladi od 14 do 18 let. SKOJ in mladinska organizacija v brigadi sta prisrčno sprejela narodne zvedne mlade Primorce, jih vzgajala v revolucionarnem duhu in borbeni morali.

Pri vsem tem Majda, čeprav v delu dan in noč, ni mogla kaj, da se ne bi preizkušala tudi v nastopih na mitingih. Slučaj je hote, da je kanadski major Jones, ko je aprila leta 1943 potoval iz Hrvatske na naš Glavni štab naletel na Maverlenu v Beli krajini na Šercerjevce in ostal nekaj dni pri nas. Na mitingu v Dobličah je bil priča Majdinem nastopu, ki ga je neznansko navdušila. Slikal jo je in njene fotografije so bile za mnoge kanadske, ameriške in druge časopise dokaz o vseljudskem odporu jugoslovanskih partizanov proti fašizmu.

Prav nekako ta čas, aprila leta 1943 v mesecu maju je Majda napisala svojo, danes ~~znano~~ znano pesem "Vstani mladina"... Zaupno je prišla k meni in me prosila, naj preberem in ocenim, preden vržem pisanje stran. Tako me je doletela čast, da sem prvi bral današnjo mladinsko himno nekje na poti iz Črmošnjic v Belo krajino.

Poleti leta 1943 je postala Majda sekretar brigadnega biroja SKOJ-a. Zdaj je že poskušala, ali so SKOJ-evci dorasli najtežjim partizanskim naporom in nevarnostim. Zbrala je skupino prostovoljcev-bombašev. Dne 12. julija 1942, tik pred ustanovitvijo I. Slovenske partizanske divizije, so v mesečni noči napadli italijanski bunker na Doljnem Globodolu pri Novem mestu in 15 letni SKOJ-avec Polde Kastelic se je v močnem sovražnem ognju priplazil do bunkerja in ~~ga~~ z dvema bombama uničil vso posadko. Polde Kastelic je bil prvi partizan v Sloveniji, ki ga je naš glavni štab v posebnem povelju pohvalil za to njegovo veliko junaštvo.

To so moji spomini po skoro štiridesetih letih na Majdo. Sedem mesecev sva bila v istem to je v 2. bataljonu, devet mesecev v Šercerjevi brigadi. Spremljal sem Majdino delo in razvoj do razpada Italije. Postala je komunist in borec, ter zapažen mladinski voditelj, revolucionar.

Nato so šla najina pota narazen. Majda je šla v Ljubljansko brigado, jaz na Primorsko, kjer sem ostal vse do konca vojne. Šele takrat sem izvedel, da Majda ni dočakala svobode in zmage. Bilo mi je težko, kakor bi izgubil svojo rodno sestro.

Ostala je legenda o heroini Majdi Šilc, o krvavi Ilovi gori, o poti SKOJ-evske delegacije na kongres SKOJ-a v Drvar leta 1944 maja meseca.

In tudi ta lepi dom najmlajšim z Majdin~~am~~ spomenikom je pravšnji v njen spomin, saj je dala življenje tudi za njihov jutrišnji dan.

Ribnica na Dol. 26.marca leta 1980.

VINKO ŠUMRADA - RADOŠ

od 6.10.1942 - 2.9.1943
komisar 2.bataljona Šercerjeve brigade

V A B I L O
=====

Za dan republike - 29. november

vas vabijo

učenci osnovne šole Ribnica

na

ritmično-glasbeni recitar

NAŠ HEROJ M a j d a Š I L C
=====

(ob 30-letnici njene smrti).

Prireditev bo v četrtek, 28. novembra 1974 ob 19. uri
na zgornjem hodniku nove ribniške šole.

Mladina vas pričakuje!

OSNOVNA ŠOLA DR. FRANCE PREČERN
R I B N I C A

M A J D A
=====

Š I L C
=====

ritmično-glasbeni recital

ob 30-letnici smrti

za 29. november 1974

- 28. 11 1974 ob 11.30 za višjo
stopnjo - povabili tudi
mamo M. Čilec
- 3. 12. 1974 ob 11.30 za nižjo
stopnjo
- 6. 12. 1974 ob 11.30 za OŠ v
Sodražici

I.

A: Našo predstavo bi lahko začeli takole:

Majda Silc je bila rojena 17. marca 1923
v vasi Kržeti na Gori nad Sodražico.

B: Lahko bi za začetek povedali, da je Majda
SILC so sedaj edini človek v ribniški občini,
ki ga je za velike zasluge domovina
nagradila z redom narodnega heroja.

A: Morda pa bi za začetek pogledali

MAJINO OTROŠTVO.

(skupina priteče na oder - Majda s tehtnico)

---: (Izštevanke - Majda se sama igra s tehtnico)

---: Anča panca pomaranča,
Eva je po vrt hodila,
tablico s seboj nosila,
pisala je črko i,
pa beži venkaj ti!

---: Eci peci pec,
ti si mali zec,
ti si mala prepelica,
eci peci pec.

(Vsi pokažejo na Majdo, in jo kličejo: Majda, Majda, Majda
ki obesi tehtnico na stojalo ali žebelj in se vključi v
igro.)

---: Anza panza pomaranza,
strukle peku, peč podru,
vse pož'ru, v goščo šu,
smole nabrau, peč namazau,
taku je prau,
Ena, dva, tri, beži venkaj ti!

---: En dva- dva peska,
tri štiri - kanonir,
pet šest - žgance jest,
sedem osem - kruha prosim,
devet deset - soldat je ujet!

(Porinejo enega od otrok v sredo in s
prsti kažejo nanj.)

---: Boris se pa joka,
jutri bo poroka.
kdo ga bo pa nèsu?
Mačka na kolesu.

---: (pojejo zabavljico Gori)

Ubuog gorniški 'ldje,
k' naimajo vodie,
pa muorjo hodt u braig,
čeprou je vial'k snaig,

tja dol' do korit,
čeprou po nag' rit,
čeprou po nag' rit
tja do korit. (Se vsi zamejejo)

STARKA: (nastopi in žuga s prstom)
(patetično)

Otroci, otroci! Zakaj ste tako razposajeni!
Kaj neveste, kako je prerokovala naša gorniška
Lenčka pred 70 leti, da bo hudo na svetu, da
bodo strašne vojske divjale. Lenčka je imala
na čelu Kristusovo kri, Kristusove rane na
rokah in nogah. Lenčka je vedela vse, kdo je
v nebesih ali v peklù, kdo bo rešen in kdo
pogunjen. K njej so romali ljudje od Trsta in
Gorice, od Novega mesta in celo iz Amerike,
bili so grofje in mestni gospodje, trgovci
in navadni ljudje. Sami so se prepričali, da
k njej pride sveta hostija in da vidi krvav
meč in krvave solze in vsi so klečali pred njo
in jokali. Lenčka je videla naravnost v nebo.
Vi ste pa tako razposajeni?

MAJDA: (ji odvrne)

Teta, teta, ta vaša Lenčica je bila čenčica!
Namazala se je s telečjo krvjo. In kdor ji je
verjel, je bil prav tako rumen kot njena
koruzna hostija! Saj so zdravniki dokazali,
da je bila zamaknjena in bolna, vsi njeni
čudeži pa so bili ena sama potegavščina.

Lenčka, Lenčka, s Petrinjc doma,
telečjo kri je puščala!

(Starka odide, Majda vzame vago in se naprej
igra za trgovko, otroci pa ponovno rajajo
izštevanko: Boris se pa joka

..

..

Mačka na kolesu

- - - - -

A: Majda je bila v družini, kjer se pri hiši
po domače še danes pravi pri Tamladih, naj-
starejši otrok, za njo se jih je rodila še 5.

B: Ko se je Majda rodila, ni bila Majda,
ampak Marija ali Micka, kot je bilo tedaj
najbolj razširjeno ime za punčke na Dolenjskem.
Majda je njeno partizansko ime.

C: Zemlja na Gori je siromašna. Majdin oče, kmet,
ki se je k Tamladih priženil iz Slatnika pri
Ribnici, je moral za številno družino iskati
še postranski zaslužek. Po takratnem običaju
je hodil daleč po svetu kot zdomar.

D: Majda je bila korajžen otrok. Nekoč so jo pustili samo v stari leseni hiši. zidani vrh hleva in kleti! Majdi je bilo tedaj dobri dve leti. Splazila se je s posteljice na tla in nato k odprtemu okencu. Sklanjala se je čezenj, tedaj pa ji iz ust pade duda ali cucelj. Vse kaže, da mala Majda ni dolgo premišljevala, ampak je korajžno skočila kake tri metre globoko in pobrala svoj "instrument". Kmalu se je znašla v kleti pri materi, ki je nabirala semenski krompir. Vsa prestrašena jo je mati vzela v naročje, a si je hitro oddahnila, ko je videla, da otrok čeblja, kakor je imela vselej navado.

A: Oče je pri hiši kopal vodnjak. Bil je že precej globoko. Majda ga je dalj časa klicala, morda bi se rada igrala z njim. Ko ga je zagledela v jami, ga je povnovno poklicala in skočila k njemu. Oče jo je k sreči ujel in nič hudega se ji ni zgodilo.

B: Podobnih primerov iz Majdinega otroštva, ki kažejo na njen pogum, je še veliko.

C: Ko je Majda dobila bratca in sestro in še bratce in sestre, je bila večinoma doma za varuha. Pravijo, da je bila zelo spretna pri otrokih. Tako se jih je navadila, da je včasih popazila še na kakšnega ~~znanca~~ sosedovega.

D: Okrog Majde je bilo navadno tudi polno kokoši. Zmerom jim je ona trosila zrnje. Kadar se je oče - zdomar vrnil z vrečami žita, je vedno preskrila nekaj zrnja, da je imela zalogo za svoje ljubljene živali.

A: Ob nedelah in kako uro ob delavnikih, ko je bila prosta, se je Majda spravila za majhno gospodarsko poslopje in se zatopila v igro. (glasba)
Njena najljubša igra je bila trgovina. Na leseno polico, ki jo je oče pritrdil na količek, je navezala skatljico od globina, v eno natresla kamenčkov, v drugo pa zemlje in vagala, vagala

(Mala skupina odide)

Glasba - prehod v ŠOLSKA LETA.)

(Z Majdo odidejo z odra.)

A: Majda je bila v šoli vzorna učenka. Posebno skrbno je pisala domače naloge. Če je le mogla, jih je napisala takoj po šoli.

B: Zjutraj je navadno ušla v šolo brez zajtrka.

Materi je rekla, da drugače ne bo mogla odgovarjati pred kučiteljem. Seveda, mati s tem ni bila zadovoljna.

B: Doma so komaj čakali, da bo končala osnovno šolo na Gori, saj je očetova domačija potrebovala pridnih rok. Pa je Majdi uspelo pregovoriti starše, da so jo poslili v tedanjo meščansko šolo v Ribnici. Zeja po učenosti jo navdajala mlado in bistro glavo.

D: Stanovala je v Gorenji vasi pri Županovih. Kadar je prišla domov, je obiskala sosedo in prijatelje po vasi. Ob neki priliki je zapisala sosedovi teti v spominsko knjigo tele vrstice:

"Ena čvetka je cvetela,
pa je kmalu ovenela;
temu pravi se,
ne zabi me!"

(glasba)

A: Starši je niso mogli več šolati. Po dveh letih je morala v službo. Šla je za trgovko, najpraj se je učila v Ribnici nato pa v Sodražici pri Ličanu. Precej je trpela, ~~na~~ saj se ni smela izogniti še tako težki vreči.

B: Malo pred vojno si je Majda poiskala službo trgovke v Ljubljani.

C: Starejši ljudje, ki se še spominjajo predvojne Ljubljane, dobro vedo, kje je stala trgovina Pri Tičarju. To je bilo v nekdanji Seleburgovi ulici, sedaj na Titovi cesti, kjer stoji NAMA. Tu je stala razkošna meščanska hiša. Celo pritličje je zavzemala trgovina s papirjem in pisarniškimi potrebščinami.

D: Trgovina je bila založena, v njej sta vladala red in vljudnost. Med vajenkami, ki so prišle z dežele, je bilo tudi prijazno in živahno dekle. Pisala se je Marija Silc. Ko se je izučila za trgovsko pomočnico je stregla stotinam dijakov, ki so kupovali v trgovni zvezke, papir, peresa, barvice in ostale šolske potrebščine.

A: Če je trgovska vajenka končala uk pri Tičarju in če jo jo ta v tistih časih zaposlil ~~ga~~ v svoji trgovini, je pomenilo, da je dekle pošteno, bistro, urno in ljubeznivo.

B: Lahko si komaj še predstavljamo, kako hudo je, ko maro otrok od doma v tuje mesto in med tuje ljudi, v čisto drugačne razmere; s svežega zraka in zelenja v hrup, gnečo, slab zrak in

tesne prostore. Mnogi tega niso vzdržali in so obupali ali skrenili na stransko pot.

C: Delo v Ljubljani in vsakdanji razgovor z razgledanimi in izobraženimi ljudmi pa so mladi pomočnici brž odprli oči tudi v drugačnem pomenu besede. Seznanila se je s položajem najemnega delavca in z njegovim hotenjem po večjih pravicah, po boljšem življenju.

* I - - - - -

(V O J N A - glasbeni vložek -
Beethoven - 9. sinfonia)

(bliskovito)

A: 9. april 1941.

B: Majda zagleda na ljubljanskih ulicah kolone zelenih vojakov.

C: Prihajajo od zahoda in so prašni od dolge poti.

D: /OF organizira upor./ Vsi: Upor, upor, upor!

A: OF potrebuje papir za tiskanje letakov in ostalega ilegalnega tiska.

B: Majda se hitro vključi v akcijo za zbiranje in prenašanje potrebnega materiala.

C: Spomladi 1942 je že sprejeta v Zvezo komunistične mladine.

D: V začetku vojne je Majda še večkrat prišla domov.

A: Ob neki priliki so opazili, da šepa. Kaj se je zgodilo?

B: Z vlakom se je peljala iz Ljubljane proti Zlebiču in pred postajo skočila v kovček v gozd. Italijani so na postaji namreč že pregledovali potnikom prtljago.

C: V kovčku je nosila polno obvez za partizane in jih po skritih poteh izročila v varne roke Levstikovim v Sodražici.

D: OF Majdi zaupa čedalje težje in zaupljivejše naloge.

A: Potem pa se najde nakdo, ki ne vzdrži mučenja in Majdino ime izda policiji.

(Glasba)

B: Niso je dobili.

c: S ponarejeno izkaznico je 19. junija 1942
prestopila zaporno črto okoli Ljubljane.
Odšla je v Dolomite. Tam je postala partizanka.

(pesem na juriš)

- - - - -

D: Majda postane bolničarka.

A: To pa ni pomenilo samo nošenje torbe s skromno
zalogo obvez in steklenico žganja.

B: Biti bolničarka je pomenilo reševati ranjene
borce iz nevarne bližine sovražnika, izpod
njegovih strellov.

C: Koliko življanj so na ta način rešila skromna,
a pogumna slovenska dekleta.

D: In Majda je bila vselej med najpogumnejšimi.

A: Majda odide v Mokrc v Šercerjevo brigado.

B: Tu ni samo dobra in vestna bolničarka, ampak
tudi pogumna borka in sposobna politična
delavka.

C: Po kapitulaciji Italije je iz številnih
Ljubljančanov nastala Ljubljanska brigada.

D: Ker je bila večina borcev neizkupenih, so za
jedro brigade postavili bataljon Šercerjevcev,
med katerimi je bila tudi Majda, zdaj že kot
brigadna sekretarka SKOJ-a.

A: Na Mokrcu je eden od bataljonov jeseni 43
obkoljen od Nemcev.

B: Položaj je brezupen.

C: In vendar je rešitev še mogoča.

D: Hrabrost!

A: Majda zavpije:

MAJDA: Skojevci, za mano!

VSI: Skojevci, za mano! Skojevci, za mano!

A: Tako je odmeval Majdin glas in ves bataljon
je jurišal za njo.

B: Majda je rešila svoj bataljon gotove smrti.

- - - - -

ILOVA GORA

C: Ilova gora, gora smrti. (glasba)

D: Junaštva mlade skojevke so se na Ilovi gori
še stopnjevala.

A: V ~~h~~idih bojih z Nemci Majda izgubi svojega brata.

B: To jo še bolj podžge in njena hrabrost doseže
vrhunec, ko se sama spoprime z SS-ovcem.

C: On jo prosi usmiljenja.

D: Majda mu mirno odgovori:

MAJDA: Na slovenski zemlji ni prostora za fašiste ...

I l o v a g o r a - gora smrti
(pantomima, glasba)

- taborišče partizanov
- nevarnost prihaja
- pridejo Nemci
- boj
- po boju - navček

Tone Seliškar

I L O V A G O R A
=====

Gora smrti,
tam so čudežni vrti:
ognjeno cvetje brsti iz tal,
nad nami črnega dima val,
tam je smrt na orglice igrala,
ognjene pesmi v nas vihrala

Mi pa z obrazom v prst
smo se trgali iz naših vrst:
ta je vzkliknil kakor pijan
in je padel vznak vzravnán,
drugi je roke razprostrl
ter se je v prst zlomljen zazrl,
tretji je planil ko ptica v nebo
in se je zviška zgrudil v odprto zemljo.

Gora smrti,
tam so čudežni vrti!
Lezali smo v naročju domovine,
in smo jo čutili,
v tej zadnji uri ljubili
tako zelo, tako srčno,
da smo od zavisti vztrepetali,
ko so utihnili zadnji rafali,
ker nas ni k sebi vzela,
v svojo toplo prst zajela!

Gora smrti,
tam so čudežni vrti,
tam kvete zemlja iz nešteti ran,
tam čirika sinička žalostinke ves dan,
tam smo te klicali,
domovina, in te spoznali,
tam smo ti bili svatje
partizanski bratje,
Skozi smrt in plamen
smo gledali nešteto znamenj
naše nove rasti.

Nihče nam ne more več postaviti mej,
ko plaz mogočen nas žene naprej, naprej!

- A: Kar je Majdo prav posebno odlikovalo, je bil njen izreden vpliv na ostale borce.
- B: Majda ni bila junak le v tem, da je prva in najbolj pogumno jurišala, da je reševala ranjence s položajev, ki so se zdeli nemogoči.
- C: Majda je bila borec, ki je z svojim zgledom, s svojo besedo in z močjo svoje osebnosti vzgajala druge, predvsem še neizkušene borce.
- D: V skoro vsako zavzeto postojanko je prva vkorakala Majda in to je vse ostale podžigalo k posnemanju.
- A: Vselej je bila med prvimi, ki po napornem pohodu niso plegli slabe volje, ampak so takoj začeli organizirati rezvedrilo: petje, deklamacije, godbo, ples,.
- B: Vedno je bila sama vesela in dobre volje.
- C: Le redki od partizanov pa so vedeli, da Majda skrivaj piše tudi pesmi.
- D: Kakšne pesmi?
- A: Ko bi bili mirni časi, bi 20-letno dekle najbrž pisalo ljubezenske pesmi.
- B: Vojna pa je zahtevala svoje:

/Beli so, beli so čečnje svetovi!/
/Temni, pretemni so talcev grobovi!/
(geminacija - zbor)

- C: Majdo je prisilil čas, da je pisala pesmi o boju in revoluciji. Znana je njena "Vstani, mladina, in stoj kakor hrast...", ki je postala mladinska himna.

ZBOR: (zapoje)

Vstani, mladina in stoj kakor hrast,
naj puška stoji ti o-b strani;
čuvaj to mlado slovensko nam rast,
katero teptajo tirani!

Mladina slovenska le hrabro v boj!
Ravnaj se po bratskih junakih iz vzhoda
v tej borbi s tirani se žrtev ne boj,
če hrabrost je geslo pohoda!

- - - - -

(Uglasbil Marjan Kozina)
v septembru 1943 pod
Turjakom

S M R T

A: 14. julija 1944

(Beethovnovi akordi)

B: Bela Krajina mora še naprej ostati svobodna!

C: Ljubljanska brigada je zapirala pt
nemškim enotam, ki so prodirale iz Zagreba!

D: Majda je s svojo enoto na položajih blizu
Novega mesta, kjer sovražniku branijo dohod
v Belo Krajino.

A: V Beli Krajini prav tedaj zori letina.

B: Majdina parola mladim skojevcem se glasi:

MAJDA: S teh ploščajev ni umika! Branimo Belo
Krajino, zemlj, kjer gradimo našo
ljudsko oblast!

C: Toda sovražnik je hotel priti v Belo
Krajino za vsako ceno!

(akordi glasbe)

D: Ljubljanska brigada je sedem dni vodila
težke borbe z nadmočnim sovražnikom.

(akordi glasbe)

A: Majda je bila s svojimi skojevcii neprenehoma
na položajih!

B: Drugi dan boj je Majda na čelu skojevcev
jurišala na nove položaje.

C: Tedaj je ob xcesti nad vasjo Težka voda pri
Novem mestu eksplodirala zadnja sovražnikova
granata za tisti dan.

MAJDA: Juriš, juriš, juriš!

VSI: Majda! Majda! Majda!

(glasba)

(pevski zbor) V ranem jutru 4. kitica

A: (hladno)

Na položaju, 14. jul. 44

Komandi mesta Sodražica

Prosimo vas, da obvestite starše pokojne
tovarišice Majde Bilc, stanujoče na Gori
pri Sodražici, da je omenjena padla v borbi
pri Gornji Težki vodi pri Novem mestu ter da
je pokopana na Podgradu na cerkvenem pokopališču.

Smrt fašizmu - Svoboda narodu!
Štab X. brigade XVIII. divizije
NOV in PO Slovenije

B: Za narodnega heroja so Majdo proglasili
19. junija 1945, torej takoj po osvoboditvi,
kar kaže, kako zaslužen je dobila to najvišje odlikovanje.

(glasba: Komandant Stane)

ZAKLJUČEK

Tri živa pričevanja:

Prvo pričevanje:

Rodoljub ČOLAKOVIČ, Gorski Kotar, v začetku 1944

v 5. knjigi Zapiskov iz osvobodilne vojne
piše na strani 114:

"Spoznal sem se tudi z mlado in simpatično partizanko. Na sebi ima čisto in zlikano vojaško obleko, ob pasu revolver. Ko jo človek pogleda, bleda hko pomislil: dekle malo paradira. Vendar je to dekle pravi vojak, in sicer že od 1941 leta. Ime ji je Majda Šilc; pred vojno je bila pomočnica v neki ljubljanski trgovini, organizirana skojevka, prvoborka, aktivna v skupini diverzantov v Ljubljani, 1942 pa je odšla v partizane. V vrstah slovenskih partizanov se je na daleč raznesel glas o njej, še zlasti potem, ko se je v naskoku spopadla z SS-ovcem.

"Pa te ni prav nič strah, ko zapoka okoli tebe ali ko odrineš v naskok?", sem jo vprašal.

"V začetku je bilo nerrijetno, ko so žvižgale krogle okoli ušes, vendar pa se tega lahko navadiš. Naskok je nekaj drugege. Najhuje je vstati in napraviti prvi korak. Noge se nekako težke. Tako je bilo prvič in tako je bilo potem vselej. Toda ko se spustiš v naskok, potem pozabiš na vse. Opazila sem, da tovariši bolje jurišajo, če se dvigne tovarišica in prva vzklikne! "Na juriš!"

Vprašal sem jo, kaj bo delal, ko bo vojna končana.

"Če bom ostala živa, se bom vrnila v svojo Ljubljano, ki brez nje ne morem živeti", je odgovorila in se zasmejala z vsem obrazom, mladim,

odkritim!"

Drugo pričevanje:

Mati Majde Šilc, novembra 1974

A: Vi ste Majdina mati in ste stari toliko, kolikor je stara naše stoletje.

Mati: Ja, 74 jih imam.

B: Mati, kaj vam je od Majde najbolj ostalo v spominu?

Mati: Ja, to je težko reč. Ko so jo po vojni prekopali. Zakaj niso poklicali mene, da bi z golimi rokami dvignila iz zemlje momo lastno kri, morda je koščice. Oni so jo pa z rokavicami devali v trugo!

Ja, ko so jo pokopali v grobnico herojev v Ljubljani. Polno ljudi je bilo. Ko sem zagledala okrog mlada dekleta, me je tako tiščalo v prsih, da sem vse v eno izjokala. Oče pa ni jokal; samo od časa do časa je vzdihnil, ko da se v njem nekaj trga.

Ko sem poleti 44 zvedela za Majdino smrt, sem ponoči dostikrat vstala in odšla na vrt. Tam sem hodila sem in tja in kar naprej jokala.

Ja, pa tisto, ko so jo Italijani čakali. Poleti 42 sta dva Italijana šest tednov noč in dan vahtala v naši hiši, kdaj bo prišla Majda pogledat domov. Pa je prišla na skrivaj, dobili je pa niso.

Tudi njen fant je prihajal. Veste, Majda je imela fanta, iz Ljubljane. Zmeraj sem mu kaj dala. Enkrat je pa prosil nož in špago, če imam. Pa mu nisem hotela dati. Sem se bala, da bi si kaj naredil. On je že leta 43 padel, nekje na Notranjskem.

B: Imate kakšno njeno pismo?

Mati: Ne, vse njene stvari sem skurila v naši kmečki peči, tako mi je ukazala Majda. Ojã, eno pismo je le osta, za strešnim tramom je bilo skrito! Pa ga nimamo več! V Ljubljano so ga vzeli, v muzej.
se

C: Ali vsaj malo spominjate, kdaj je v nejm pisalo?

Mati: Ne! Le to sem si zapomnila, da ga je pisala, predno je odšla v partizane. Ljubi starši! je

pisalo, potlej pa, da je od lastne matere
spečen kruh boljši, tudi če je ves od
pepela, kakor pa drugod še tako bela štruca.

D: Mati, pa vendar vam je kaj ostalo od Majde.

Mati: Nič, vse sem dala, samo solže so mi še ostale.

Tretje pričevanje:

Nečak Majde Šilc:

Nedeljski Dnevnik, Ljubljana, 30. junija 1974

A: Ob 30-letnici Majdine smrti beremo med drugim
tale zapis. Napisal ga je Majdin nečak, ki ho-
di v 3. razred osnovne šole na Gori, stanuje pa
v Majdini rojsni hiši.

Nečak Tone: Majda je bila očetova sestra. Že majhna
je bila pogumna. Bila je tudi dobra. Rada je
delala. Varovala je svoje žbratce in sestrice.
Pa še kakšnega sosedovega otroka. Skrivala je
žito, da ga je dajala kokošim še posebej.
Najraje se je igrala trgovino.

V šoli je bila vestna učenka. Vsi so jo
imeli radi. Bila je tudi lepa. V našem razredu
visi njena slika. Taka je kot moj oče. Postala
je trgovka.

Začela se je vojna. Tudi zdaj je bila delovna,
tovariška in pogumna. Nekaj časa je partizanom
le pomagala, potem pa je postala prava partizanka.

Leta 1944 je padla. Stara je bila komaj 21 let.
Njena mamica, to je moja stara mama, še zdaj jo-
ka za njo.

Jaz sem na svojo teto, narodno narodno herojinjo
Majdo Šilc, zelo ponosen.

Slava Hrabri borki!

Anton Šilc, 3. razred - Gora

=====

Viri in literatura

1. Narodni heroj Majda Šilc, rokopis,
izdal Pionirski odred "Majda Šilc"
Gora ob 20-letnici vstaje 10.6.1951
2. Slovenke v NOB, 1970 stran 1521 in 855
3. Naše borke, 1946, str. 7
4. Album narodni herojev
5. Rodobljub Čolaković - Zapiski iz osvobodilne vojne,
V. knjiga, str. 114 - 115
6. Novice, maja 1951
7. Nedeljski Dnevnik, 30. junija 1974
8. Naša obramba, 1974
9. Po pripovedi mater Neže in brata Antona, na Gori,
v novembru 1974
10. Dr. Zmaga Kumer - Ljudska glasba med rešetarji in lončarji
v Ribniški dolini; str. 389, 394, 397, 398
11. Naša partizanska pesem, uredil Radovan Gobec, Založba Borec,
Ljubljana 1959; stran 37 in 118.
12. Tretja čitanka za osnovne šole - DZS 1947.
13. Prepis vpisniče Meščanske šole^v Ribnici v 1. razred 1936/37

Zbral in sestavil
Janez Debeljak

v novembru 1974

NARODNI HEROJ
MAJDA ŠILC

Pionirski odred "Majda Šilc" Gora
ob 20 - letnici vstaje

Pionirji vseh šol v naši domovini so letos vključeni v JPI. Nekateri so že mnogo storili. Zbrali so bogato gradivo o svojem rojstnem kraju, veliko nastopali na proslavah, prireditvah na čast 20- letnice vstaje jugoslovanskih narodov ipd.

Pionirski odred na Gori šteje letos le 23 pionirjev. Vsi dobro vemo, kaj smo dolžni storiti v tem pomembnem letu. Svoj program, s katerim smo se pridružili vsem sodelujočim v JPI, smo v glavnem že uresničili. Ena izmed nalog našega dela v tem šolskem letu je bila zbrati čim več podatkov o narodnem heroju MAJDI ŠILC. Zbrali smo jih v skromni brošurici, ki jo bomo poslali vsakemu pionirskemu odredu naše občine. Z njo vam bomo le skopo razodeli življensko pot mladega heroja.

Kadar boste potovali, dragi pionirji, v naši okolici ali pa vas bo pot zanesla celo na Goro, ne pozabite na rojstno hišo Majde ŠILC! Ogledali si boste lahko spominsko ploščo in dom, ki je seveda sedaj že zelo preurejen.

PIONIRSKI ŠTAB